

Tájékoztató az érettségi vizsgatárgyak esetében alkalmazható „mentesítések” szabályairól

Fogalmak

A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. tv. (a továbbiakban: Nkt.) 4. § 25. pontjában meghatározottak szerint **sajátos nevelési igényű (a továbbiakban: SNI) gyermek, tanuló**: az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján mozgásszervi, érzékszervi (látási, hallási), értelmi vagy beszéd fogyatékos, több fogyatékoság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékos, autizmus spektrum zavarral vagy egyéb pszichés fejlődési zavarral (súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozási zavarral) küzd.

A szakképzésről szóló 2019. évi LXXX. tv. (a továbbiakban: Szkt.) 7. § 5. pontjában meghatározottak szerint **sajátos nevelési igényű** vagy fogyatékossgal élő személy: az a tanuló, illetve képzésben részt vevő személy, aki az Nkt. szerinti szakértői bizottság vagy rehabilitációs hatóság szakvéleménye alapján mozgásszervi, érzékszervi – látási, hallási –, értelmi vagy beszéd fogyatékos, több fogyatékoság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékos, autizmus spektrum zavarral vagy egyéb pszichés fejlődési zavarral – súlyos tanulási, figyelem-, vagy magatartás-szabályozási zavarral – küzd.

Az Nkt. 4. § 3. pontjában és az Szkt. 7. § 1. pontjában meghatározottak szerinti **beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő (a továbbiakban: BTMN) gyermek, tanuló**: az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján az életkorához viszonyítottan jelentősen alulteljesít, társas kapcsolati problémákkal, tanulási, magatartásszabályozási hiányosságokkal küzd, közösségbe való beilleszkedése, továbbá személyiségfejlődése nehezített vagy sajátos tendenciákat mutat, de nem minősül sajátos nevelési igényű vagy fogyatékossgal élő személynek.

Az SNI/BTMN tanuló speciális helyzete, jogai

Az Nkt. 47. § (1) bekezdése általános jelleggel deklarálja, hogy a „*sajátos nevelési igényű gyermeknek, tanulónak joga, hogy különleges bánásmód keretében állapotának megfelelő pedagógiai, gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai ellátásban részesüljön attól kezdődően, hogy igényjogosultságát megállapították. A különleges bánásmódnak megfelelő ellátást a szakértői bizottság szakértői véleményében foglaltak szerint kell biztosítani.*”

Azt, hogy az adott vizsgázó sajátos nevelési igényű (SNI) vagy beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő (BTMN) státuszának minősül-e – függetlenül attól, hogy a tanuló milyen képzési rendszerben és milyen munkarendben tanul – a pedagógiai szakszolgálat megfelelő szakértői bizottsága állapítja meg.

Az SNI/BTMN státuszú tanuló számára biztosítható mentesítések, kedvezmények a tanulmányok során

A tanulmányok során az intézmény igazgatója által határozatban biztosítható mentesítésekről, kedvezményekről az Nkt. 55. §-a, illetve 56. § (1)-(2) bekezdése, a szakképzésre vonatkozóan pedig az Szkt. 60. § (2) bekezdése és 61. §-a rendelkezik:

Nkt. „55. § (1) Az igazgató a tanulót kérelmére – kiskorú tanuló esetében a szülő kérelmére – felmentheti – a szakmai képzés kivételével – az iskolai kötelező tanórai foglalkozásokon való részvétel alól, ha a tanuló egyéni adottságai, sajátos nevelési igénye, továbbá sajátos helyzete ezt indokoltá teszi. Ha a kérelem az összes tanórai foglalkozás alóli felmentésre irányul, akkor a 45. § (6) bekezdése szerinti eljárást kell lefolytatni. Az igazgató a tanulót kérelmére mentesítheti a készletárgyak tanulása alól, ha azt egyéni adottsága vagy sajátos helyzete indokoltá teszi. ...

(2) Az egyéni munkarenddel rendelkezőt – az iskolában vagy azon kívül folyó szakmai képzés kivételével – az iskola valamennyi kötelező tanórai foglalkozása alól fel kell menteni.

(3) Az, akit felmentettek a kötelező tanórai foglalkozásokon való részvétel alól, az igazgató által meghatározott időben, és a nevelőtestület által meghatározott módon ad számot tudásáról.

56. § (1) A sajátos nevelési igényű tanulót, ha egyéni adottsága, fejlettsége szükségessé teszi, a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján az igazgató mentesíti

a) az érdemjegyekkel és osztályzatokkal történő értékelés és minősítés alól, és ehelyett szöveges értékelés és minősítés alkalmazását írja elő,

b) egyes tantárgyakból, tantárgyrészekből az értékelés és a minősítés alól.

(2) Az érettségi vizsgán az (1) bekezdés b) pont szerinti tantárgyak helyett a tanuló – a vizsgaszabályzatban meghatározottak szerint – másik tantárgyat választhat.”

Szkt. „60. § (2) A tanulói jogviszonyban álló sajátos nevelési igényű vagy fogyatékossgal élő személyt, ha egyéni adottsága, fejlettsége szükségessé teszi, az igazgató az Nkt. szerinti szakértői bizottság szakvéleménye alapján mentesíti

a) az érdemjegyekkel történő értékelés és osztályzatokkal történő minősítés alól, és ehelyett szöveges értékelés és minősítés alkalmazását írja elő,

b) – a szakirányú oktatás kivételével – egyes tantárgyakból, tantárgyrészekből az értékelés és a minősítés alól.

61. § A tanuló kérelmére – kiskorú esetében a kiskorú tanuló törvényes képviselőjének kérelmére – a Kormány rendeletében meghatározott kedvezményekben részesíthető, ha egyéni adottságai, sajátos nevelési igénye vagy egyéb helyzete ezt indokoltá teszi.”

Az SNI/BTMN státusz megállapításának eljárásrendje (a tanulmányok során alkalmazott mentesség)

A szakértői vizsgálatra a pedagógiai szakszolgálati intézmények működéséről szóló 15/2013. (II.26.) EMMI rendelet (a továbbiakban: EMMI rendelet) 13. §-a és 15. §-a alapján főszabályként a szülő, vagy a – szülő egyetértésével – a nevelési-oktatási intézmény kezdeményezésére kerül sor.

A pedagógiai szakszolgálat szakértői bizottságainak működését az EMMI rendelet szabályozza.

A szakértői bizottság a szakértői véleményében tesz javaslatot a különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló ellátására, az ellátás módjára, formájára és helyére, az ellátáshoz kapcsolódó pedagógiai szakszolgálatok típusaira, a szükséges szakemberre és annak feladataira.

Azonban az EMMI rendelet 18. § (1) és (3) bekezdése az alkalmazhatóságra vonatkozóan rögzíti, hogy a szakértői véleményben foglaltak alkalmazására abban az esetben kerül sor, „ha az abban foglaltakkal a szülő egyetért. Amennyiben a szakértői véleményben foglaltakkal a szülő nem ért egyet, a szakértői bizottság köteles erről a tényről a gyermek lakóhelye, ennek hiányában tartózkodási helye szerint illetékes tankerületi központot tájékoztatni. A tankerületi központ közigazgatási hatósági eljárás keretében dönt a kérelemről. A szülő a közigazgatási hatósági eljárást (felülvizsgálatot) közvetlenül is kezdeményezheti a tankerületi központnál... A szülőnek – a szakértői vélemény kézhezvételétől számítva – tizenöt nap áll rendelkezésre a szakértői vélemény felülvizsgálatának kezdeményezésére. Amennyiben a szülő a szakértői vélemény kézhezvételétől számított tizenöt napon belül nem tesz nyilatkozatot és nem indítja meg a (2) bekezdésben meghatározott eljárást, az egyetértését megadottnak kell tekinteni.”

A tanulóval jogviszonyban álló nevelési-oktatási, illetve szakképző intézmény igazgatója a szakértői vélemény alapján **határozatban rögzíti a tanulót a tanulmányai során megillető mentesítéseket.** A határozatot szükség szerint – tantárgyanként lebontva, az érintett szaktanár véleményének kikérésével érdemes meghozni.

A szakértői vélemény érvényessége / Felülvizsgálat

A szakértői vélemény a keltezése napjától érvényes.

A szakértői vélemény hivatalból történő felülvizsgálatára főszabályként az EMMI rendelet 22. § (3) bekezdése ad iránymutatást az alábbiak szerint:

„22. § (3) Ha a gyermek, tanuló enyhe értelmi fogyatékos, illetve egyéb pszichés fejlődési zavarral küzd, a szakértői véleményt az első hivatalból történő felülvizsgálat után addig a tanévig, amelyben a tanuló a tíz éves életkort betölti minden második, azt követően és egyéb fogyatékos, valamint autizmus spektrum zavar esetében, illetve ha a tanuló beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzd, **addig a tanévig, amelyben a tanuló a tizenhatodik életévét betölti, minden harmadik tanévben hivatalból felül kell vizsgálni.**” Ez egyben azt is jelenti, hogy a **16. életév betöltését megelőző vagy azt követő legutolsó szakértői vélemény már nem veszíti el érvényességét**, azaz a 16 éves kori utolsó kötelező felülvizsgálat (kontroll) szakértői véleménye korlátozás nélkül használható, függetlenül attól, hogy van-e tanulói jogviszonya a jelentkezőnek, illetve attól, hogy milyen munkarendben (nappali, felnőttoktatás esti/felnőttoktatás levelező stb.) folytatja tanulmányait.

A fentiekben túlmenően az EMMI rendelet 22. § (1) és 23. § (1) bekezdésére figyelemmel a **szakértői bizottság felülvizsgálati eljárása kérelemre is kezdeményezhető.**

Az SNI/BTMN státusz megállapítása tanulói jogviszonyon kívül

Az érettségi vizsga vizsgaszabályzatának kiadásáról szóló 100/1997. (VI. 13.) Korm. rendelet (a továbbiakban: vizsgaszabályzat) 12. § (9) bekezdése szerint: *Ha a tanulói jogviszony megszűnése után következik be olyan állapot, amely alapján az Nkt. 4. § 25. pontjában felsorolt sajátos nevelési igény megállapításának lenne helye, az e bekezdésben és a (6)–(7) bekezdésében foglaltakat azzal az eltéréssel kell alkalmazni, hogy a fogyatékos fennállását külön jogszabályban meghatározott szakértői bizottság szakértői véleményével kell bizonyítani.*”

Az említett jogszabály a már korábban hivatkozott EMMI rendelet, mely rögzíti, a tanulói jogviszonyon kívüli SNI státusz megállapítása tárgyában az Eötvös Loránd Tudományegyetem Gyakorló Országos Pedagógiai Szakszolgálatára jár el, egyben 39. §-ában rendezte az ezzel kapcsolatos eljárási kérdéseket:

„39. § (2) A szakértői bizottságként eljáró **Gyakorló Szakszolgálat feladata a tanulmányok, vizsgák és a felsőoktatási felvételi eljárás során adható kedvezményekre való jogosultság megítélése érdekében a sajátos nevelési igény, fogyatékos megállapítása vagy kizárása**

a) a nemzeti felsőoktatásról szóló 2011. évi CCIV. törvény egyes rendelkezéseinek végrehajtásáról szóló 87/2015. (IV. 9.) Korm. rendelet 62. § (11)–(12) bekezdésében és 63. § (3) bekezdésében foglalt esetben,

b) ha az érettségi vizsgára jelentkező személy tanulói jogviszonnyal már nem rendelkezik és a tanulói jogviszony megszűnése után következett be olyan állapot, amely alapján sajátos nevelési igény megállapításának lenne helye,

...

és a kérelmező érvényes szakértői véleménnyel nem rendelkezik.

(3) A szakértői bizottságként eljáró Gyakorló Szakszolgálat eljárása az érintett jelentkező, tanuló, vizsgáló, hallgató kérelmére indul.

(4) A kérelmező vizsgálati kérelmét el kell utasítani, ha a kérelmező által benyújtott orvosi és pedagógiai dokumentumokból, az előzmények feltárásából és elemzéséből megállapítható, hogy a sajátos nevelési igény, fogyatékos nem áll fenn.

...
(6) A szakértői bizottságként eljáró Gyakorló Szakszolgálat komplex pszichológiai, pedagógiai-gyógypedagógiai, orvosi vizsgálat alapján készíti el szakértői véleményét.

(7) A kérelmező vizsgálata mellőzhető, ha a kérelmező által benyújtott orvosi és pedagógiai dokumentumokból, az előzmények feltárásából és elemzéséből megállapítható a sajátos nevelési igény, fogyatékoság megléte.

...
(11) A szakértői bizottságként eljáró Gyakorló Szakszolgálat (2) bekezdésben meghatározott tevékenysége térítésköteles.”

A fentiek alól kivételt képez, ha az Nkt. 4. § 25. pontjában meghatározott állapot fennállásáról 2020. augusztus 31. előtt szakorvos állított ki igazolást.¹ Ez esetben a státusz megállapítása érdekében nem kell az ELTE Gyakorló Országos Pedagógiai Szakszolgálat eljárását kezdeményezni. 2020. szeptember 1-jét követően azonban már csak az ELTE Gyakorló Országos Pedagógiai Szakszolgálat szakértői véleménye vehető figyelembe, amennyiben a kezdeményezésre már a tanulói jogviszonyon kívül került sor.

Az érettségi vizsgához kapcsolódó mentesítések megállapításának eljárásrendje

A vizsgaszabályzat 12. § (9) bekezdése rögzíti, hogy **az érettségi vizsgára való jelentkezés „elfogadásakor dönteni kell a 6. § (7) bekezdésében meghatározottak alapján benyújtott kérelemről is. A döntést határozatba kell foglalni. Az emelt szintű vizsgára vonatkozó döntés határozatát a (11) bekezdés szerinti határidővel meg kell küldeni a kormányhivatalnak.”**

Tekintettel arra, hogy a jelentkezés elfogadásáról az igazgató dönt, így **a mentességek esetében a döntés joga és felelőssége az érettségi jelentkezést fogadó intézmény igazgatójává.**

A hivatkozott jogszabályi rendelkezés egyértelművé teszi, hogy függetlenül attól, hogy a vizsgázót a tanulmányai során megillető mentességekre vonatkozóan született-e igazgatói határozat, **az érettségi vizsgán számára biztosított mentességekről külön határozatot kell hozni.** Ez különösen hangsúlyos az október-novemberi vizsgaidőszakokban, amikor a vizsgázók nem feltétlenül tudnak a velük jogviszonyban álló intézményben vizsgát tenni.

Az érettségi vizsgával kapcsolatban a vizsgázónak külön konkrét kérelmet kell benyújtania a vizsgára való jelentkezéssel egyidejűleg. Hangsúlyozandó, hogy a vizsgázó nem köteles a számára a szakértői véleményben megállapított mentességet, vagy azok mindegyikét kérni, dönthet úgy is, hogy nem kívánja igénybe venni. Ugyanakkor, ha nem kér valamely kedvezményt vagy mentességet, utóbb már nem hivatkozhat arra, hogy neki az „járt” volna. **Emellett a vizsgázó a szakértői véleményben számára megállapított mentességeken túlterjeszkedő kérelemmel sem élhet.**

A kérelemhez – különösen abban az esetben, ha a vizsgázó már nem rendelkezik tanulói jogviszonnyal, vagy nem a „saját” iskolájában nyújtja be jelentkezését – **az érvényes szakértői véleményt csatolni szükséges.**

A mentesség biztosítására irányuló **kérelem benyújtásának határideje a fentiek alapján a jelentkezési határidő vége.**

Amennyiben a jelentkezési határidőt követően új szakértői vélemény kerül kibocsátásra, úgy az abban foglaltakra vonatkozóan – a vizsgát megelőző észszerű időtartamon belül – lehet kérelmet előterjeszteni. Ez esetben az intézmény a vizsgára jelentkezés tekintetében adatmódosítást kezdeményez.

Az intézmény igazgatója az érvényes szakértői vélemény és a kérelem alapján dönt arról, hogy milyen mentességeket engedélyez a vizsgázónak, a szakértői vélemény érvényességét a határozathozatal során mindig ellenőrizni szükséges. Az igazgató nem térhet el a szakértői bizottság javaslatától, mivel erre a jogszabályok nem adnak számára felhatalmazást. Ez a követelmény egyértelművé teszi, hogy **az igazgató nem állapíthat meg a szakértői véleményen túlterjeszkedő mentességet,** kedvezményt, azonban azt is meg kell jegyezni, hogy az igazgató nem köteles minden a szakértői véleményben foglalt mentesítést biztosítani a vizsgázó számára, csak ha a vizsgázó kéri. **A döntést egyfelől befolyásolnia kell annak is, hogy a tanulmányok során a diák teljesítményét milyen módszerekkel mérték, értékelték.** Másfelől **az igazgató a vizsgázó által benyújtott kérelemben foglaltakat kell alapul vevve a határozathozatal során,** így, ha a vizsgázó – döntése szerint – nem kíván valamilyen egyébként számára megállapított mentességet igénybe venni, úgy az igazgató köteles ezt figyelembe venni. Amennyiben a rendelkezésre álló szakértői vélemény alapján nem lehetséges pontosan meghatározni a tanuló számára adandó mentességeket, úgy a szakértői véleményt kiállító bizottsággal kell egyeztetni a lehetőségeket.

A mentesítéssel kapcsolatban hozott döntést írásba kell foglalni, megjelölve a döntés indokait, a mérlegelés során figyelembe vett körülményeket, és a döntés alapjául szolgáló jogszabályhelyeket és a vizsga letételének pontos módját, valamint tájékoztatást kell adni a jogorvoslati lehetőségekről is.

A határozatban biztosított mentességeket a Kétszintű érettségi vizsga adminisztrációs rendszerében is rögzíteni szükséges.

Az emelt szintű érettségi vizsgát érintő határozatokat az illetékes fővárosi/vármegyei kormányhivatal részére meg kell küldeni.

¹ A köznevelésért felelős minisztériumi szakmai tájékoztatása szerint pl.: a diszkalkulia, a betegségek nemzetközi osztályozására szolgáló kódrendszerben a pszichés (lelki) fejlődés zavarai (F80-F89) közé tartozik (F81.2 Az aritmetikai készségek zavara -dyscalculia), az érettségi vizsgaszabályzatban jelzett szakorvos a gyermek- és ifjúsági pszichiátria, vagy a pszichiátria szakképzettséggel rendelkező szakorvos. Tekintve, hogy a jogszabály nem szűkíti a szakorvosok körét például az őket foglalkoztató munkáltató szempontjából, így valamennyi a gyermek- és ifjúsági pszichiátria, vagy a pszichiátria szakképzettséggel rendelkező szakorvos jogosult volt a fent jelzett igazolás kiállítására.

Mentesítés módja, engedélyezhető mentességek típusai az érettségi vizsgákon

Jogsabályi háttér:

Az Nkt. 56. § (1)-(2) bekezdése és az Szkt. 60. § (2) bekezdése szerint **a szakértői bizottság véleménye alapján a tanulót a „saját” középiskolájának az igazgatója mentesítheti az egyes tantárgyakból, tantárgyrészekből az értékelés és minősítés alól.**

„(1) A sajátos nevelési igényű tanulót, ha egyéni adottsága, fejlettsége szükségessé teszi, a szakértői bizottság véleménye alapján az igazgató mentesíti;

a) az érdemjegyekkel és osztályzatokkal történő értékelés és minősítés alól, és ehelyett szöveges értékelés és minősítés alkalmazását írja elő;

b) egyes tantárgyakból, tantárgyrészekből az értékelés és a minősítés alól.

(2) Az érettségi vizsgán az (1) bekezdés b) pont szerinti tantárgyak helyett a tanuló - a vizsgaszabályzatban meghatározottak szerint - másik tantárgyat választhat.”

A vizsgaszabályzat 6. § (7), a 20. § (7) és a 37. § (1)-(3) bekezdése határozza meg, hogy az érettségi vizsgán az érettségi jelentkezést fogadó intézmény igazgatója milyen „mentességeket” engedélyezhet.

„6. § (7) Ha a vizsgázót – az Nkt. 56. § (1) bekezdése vagy az Szkt. 60. § (2) bekezdése alapján a kötelező és a kötelezően választandó érettségi vizsgatárgynak megfelelő tantárgyból középiskolában – mentesítették az érdemjegyekkel és osztályzatokkal történő értékelés, minősítés alól, akkor az adott tantárgy helyett a vizsgázó egy másik, általa választott vizsgatárgyból tehet érettségi vizsgát. A vizsgázó részére – a szakértői bizottság szakvéleménye alapján – engedélyezni kell az írásbeli beszámoló szóbeli beszámolóval vagy a szóbeli beszámoló írásbeli beszámolóval történő felváltását, és biztosítani kell a hosszabb felkészülési időt.”

20. § (7) bekezdése alapján az írásbeli vizsgán

„A 6. § (7) bekezdése szerint a vizsgázó kérelmére, az igazgató engedélye alapján

a) a 19. § (1) bekezdésben meghatározott időt legfeljebb egy órával (60 perc) meg kell növelni,

b) lehetővé kell tenni, hogy a szakértői bizottság szakvéleményében előírt, illetve az iskolai tanulmányok során alkalmazott segédeszközt (pl. számológép, írógép) használja,

c) engedélyezni kell, hogy az írásbeli vizsga helyett szóbeli beszámolót tegyen, vagy a szóbeli vizsgát írásban teljesítse,

d) a tanuló a vizsgán mentesülhet az értékelés egy vagy több része alól, amennyiben a középiskolában a megfelelő tantárgyból nem mentesítették az értékelés, minősítés egésze alól.

e) a látási fogyatékos, a mozgásszervi fogyatékos tanuló a nyomtatott nem enciklopédikus szótár helyett a szótár digitalizált, világháló-kapcsolattal nem rendelkező változatát is használhatja.

f) biztosítani kell a fizikai vagy kommunikációs segítséget nyújtó segítő személy, illetve a jelnyelvi tolmács jelenlétét azzal, hogy a segítő személy, a jelnyelvi tolmács a vizsga értékelésének alapjául szolgáló tevékenységet a vizsgázó helyett nem végezhet el.”

37. § (1) bekezdése alapján a szóbeli vizsgán

„A 6. § (7) bekezdése alapján a vizsgázó kérelmére, az igazgató engedélye alapján

a) a 35. § (2) bekezdésben meghatározott időt legfeljebb húsz perccel, a 35. § (3) bekezdésében és a 40/A. § (1) bekezdés b) pontjában meghatározott időt legfeljebb tíz perccel meg kell növelni,

b) engedélyezni kell, hogy a szóbeli vizsgát írásban tegye le,

c) lehetővé kell tenni, hogy a vizsga közben a szakvéleményben előírt vagy az iskolai tanulmányok során alkalmazott segédeszközt (pl. számológép) használja,

d) a tanuló a vizsgán mentesülhet az értékelés egy vagy több része alól, ha a középiskolában a megfelelő tantárgyból nem mentesítették az értékelés, minősítés egésze alól.

(2) Ha a vizsgázó szóbeli vizsgát írásban teszi le, a vizsgatétel kihúzása után, külön helyiségben, felügyelő tanár mellett készíti el dolgozatát. A dolgozat elkészítésére középszintű vizsga esetén harminc percet, emelt szintű vizsga esetén negyven percet kell biztosítani. A dolgozatot a vizsgázó, vagy a vizsgázó kérésére a kérdező tanár felolvassa.

(3) Ha a vizsgázónak a 6. § (7) bekezdése vagy az e rendelet 24. § (4) bekezdés b) pontja, illetve 31. § (5) bekezdései alapján engedélyezték, hogy az írásbeli vagy a gyakorlati vizsgarész helyett szóbeli vizsgát tegyen, és a vizsga írásbeli vagy gyakorlati és szóbeli vizsgarészekből áll, két vizsgatételt kell húznia és kifejtenie. A felkészüléshez és a tétel kifejtéséhez rendelkezésre álló időt tételenként kell számítani. A vizsgázó kérésére a második tétel kihúzása előtt legalább tíz perc pihenőidőt kell adni. A vizsgázó a pihenőidő alatt a vizsgatermet nem hagyhatja el. Amennyiben a vizsgázó a gyakorlati vizsgarészt szóbeli vizsgarésszel pótolja, az törzslapján, az érettségi bizonyítványában, tanúsítványában ezt a tényt – záradék formájában – fel kell tüntetni.”

A következő alpontok iránymutatást adnak az egyes mentességek gyakorlatban történő alkalmazásáról

Felmentés az egyes tantárgyak, tantárgyrészek esetében az értékelés és minősítés alól

A vizsgaszabályzat rendelkezései szerint **az igazgató** – a szakértői bizottság véleménye alapján – **a határozatában mentesítheti a vizsgázót egy-egy vizsgarész, vagy az értékelés egy vagy több részlete alól is.** Ebben az esetben az igazgatónak egyedileg kell döntenie a szakértői vélemény alapján az egyes vizsgarészek, feladatok, feladatrészek esetén az értékelés alóli mentesítésről. Ez mindegyik vizsgarésznél alkalmazható, függetlenül attól, hogy a vizsgázó írásbeli/gyakorlati és szóbeli vizsgát is tesz, vagy az írásbeli/gyakorlati vizsgát szóbeli beszámolóval teljesíti. (A konkrét tétel ismeretében ehhez természetesen figyelembe veheti a szaktanár véleményét.)

A gyakorlatban mindezek figyelembevételével is csak a konkrét feladatsor ismeretében, annak javítása során, a szaktanárral konzultálva, esetleg a feladatkészítő bizottság véleményét kikérve lehet az egyedi döntést meghozni arról, hogy melyik az a feladat vagy részfeladat, amelyet az igazgatói határozat alapján nem értékel a javítást végző szaktanár.

A leggyakoribb felmentés típus a helyesírás értékelése alóli felmentés, ugyanakkor **a szakértői vélemény alapján** többfajta mentesség és kombinált mentesség is kérvényezhető (pl. számolási feladatok, vagy térábrázolási feladatok alóli mentesség).

Ahhoz, hogy a tanuló esetében a döntés meghozható legyen, a tanuló szakértői véleményében leírtakat, a helyi tanterv lehetőségeit (azaz, hogy mely vizsgatárgy választására van lehetőség az intézményben) **és a vizsgatárgyak egyedi sajátosságait is figyelembe kell venni.** Nem lehetséges olyan vizsgatárgy esetében például az írásbeli vizsga helyett szóbeli vizsgát tesz mentesség engedélyezése, amely vizsgatárgy esetében nincs szóbeli vizsgarész (pl. középszinten: vizuális kultúra, mozgóképkultúra és médiaismeret). **A mentességekről a döntést vizsgatárgyanként kell meghozni** és írásba foglalni. A mentesítésről szóló döntés – a vizsgatárgyak jellemzőit figyelembe véve – vizsgatárgyanként akár különböző is lehet. A legtöbb esetben a tanulót már a középiskolai tanulmányai alatt is megilletik a szakértői véleményben megállapított kedvezmények/mentességek, mint például az értékelés egy része alóli mentesség, ami a későbbiekben nagyban segít az igazgatónak az érettségi vizsgára vonatkozó döntés vizsgatárgyanként történő meghozatalában.

Írásbeli vizsga helyett szóbeli vizsga letétele

Ha a vizsgázónak a vizsgaszabályzat 6. § (7) bekezdése vagy az e rendelet 24. § (4) bekezdés b) pontja, illetve 31. § (5) bekezdései alapján engedélyezték, hogy **az írásbeli vagy a gyakorlati vizsgarész helyett szóbeli vizsgát tegyen**, és a vizsga írásbeli vagy gyakorlati és szóbeli vizsgarészekből áll, a vizsgázónak két vizsgatételt kell húznia és kifejtenie. A felkészüléshez és a tétel kifejtéséhez rendelkezésre álló időt tételenként kell számítani. A vizsgázó kérésére a második tétel kihúzása előtt legalább tíz perc pihenőidőt kell adni. A vizsgázó a pihenőidő alatt a vizsgatermet nem hagyhatja el. Amennyiben a vizsgázó **a gyakorlati vizsgarészt szóbeli vizsgarésszel pótolja, a törzslapján, az érettségi bizonyítványában, tanúsítványában ezt a tényt – záradék formájában – fel kell tüntetni.**²

Ha a vizsgázó az írásbeli vagy gyakorlati vizsga helyett szóbeli vizsgát tett, mindkét tétel kifejtését a szóbeli tételek értékelési szabályai szerint kell értékelni, majd a két tételre adott pontszámok összegét a szóbeli vizsgán elérhető pontszám kétszeresének százalékában kell meghatározni. Ez adja a vizsga százalékos minősítését. A vizsgázónak ebben az esetben mindkét szóbeli vizsgáján legalább tizenkettő százalékot kell teljesítenie ahhoz, hogy a vizsgatárgyból a teljesített százalékérték alapján a (3) – (4) bekezdésben meghatározottak szerint legalább elégséges osztályzatot kaphasson.³

Szóbeli vizsga írásban történő teljesítése

Ha a vizsgázó a vizsgaszabályzat 6. § (7) bekezdése vagy a 37. § (1) bekezdés (b) pontja alapján **a szóbeli vizsgát írásban teszi le**, a vizsgatétel kihúzása után, külön helyiségben, felügyelő tanár mellett készíti el dolgozatát. A dolgozat elkészítésére középszintű vizsga esetén harminc percet, emelt szintű vizsga esetén negyven percet kell biztosítani. A dolgozatot a vizsgázó, vagy a vizsgázó kérésére a kérdező tanár felolvassa.⁴

Élő idegen nyelvek esetén a szóbeli vizsga során a vizsgázónak felkészülés nélkül kell reagálnia, ezért célszerű, ha a vizsgázó nem külön teremben, hanem a bizottság előtt dolgozik, mert így megvalósulhat a kommunikáció: a leírt feleleteket a jogszabálynak megfelelően a kérdező tanár felolvassa, majd reagálva rá továbbviszi a társalgást. (A latin nyelv nem tartozik ezen vizsgatárgyak közé, latin nyelv esetében a szóbeli vizsgán a felkészülési időt biztosítani kell.)

Ha a vizsgázó a szóbeli vizsgát írásban tette le, teljesítményét a szóbeli vizsgarésznek megfelelően kell minősíteni.

Gyakorlati vizsgarészre vonatkozó mentesítési szabályok

A gyakorlati vizsgarésszel kapcsolatosan a vizsgaszabályzat 18/B. § (8) bekezdése a következők szerint rendelkezik. Az írásbeli vizsgára vonatkozó rendelkezéseket kell alkalmazni a gyakorlati vizsgára, amennyiben a vizsgafeladat megoldását valamilyen rögzített módon, s a vizsga befejezését követően, a szaktanár által javítható formában kell elkészíteni (pl. rajz, kottázás, műszaki rajz, festmény, számítástechnikai program). A gyakorlati vizsgán a 19. § (1) bekezdésben foglaltakat akkor kell alkalmazni, ha a vizsgatárgy központi vizsgakövetelménye eltérő rendelkezést nem állapít meg.

² vizsgaszabályzat. 37. § (3)

³ vizsgaszabályzat. 41. § (2)

⁴ vizsgaszabályzat. 37. § (2))

Ezek alapján pl. mindkét szinten a digitális kultúra, emelt szinten a vizuális kultúra gyakorlati vizsgarészére az írásbeli vizsgarészre vonatkozó rendelkezéseket kell alkalmazni, így alkalmazható a vizsgaszabályzat 20. § (7) bekezdés c) pontja, amely alapján az igazgató – a szakértői bizottság véleménye alapján – engedélyezheti a vizsgázónak, hogy írásbeli helyett szóbeli beszámolót tegyen.

Ebben az esetben a szóbeli vizsgát a vizsgaszabályzat 37. § (3) bekezdése szerint kell lebonyolítani.

Ha a vizsgázó egy vizsgatárgy gyakorlati vizsgarészének teljesítésére – neki fel nem róható okból – képtelenné válik, az igazgató engedélyével, az OH, valamint a kormányhivatal egyidejű és azonnali értesítése mellett az adott vizsgatárgy helyett másik vizsgatárgyat választhat, vagy a gyakorlati vizsgarészt szóbeli vizsgarésszel pótolhatja. Amennyiben a vizsgázó új vizsgatárgyat választ, ám annak írásbeli vizsgája már lezajlott, az írásbeli vizsgát szóbeli vizsgával pótolhatja. Ebben az esetben a vizsgát a 37. § (3) bekezdése szerint kell megszervezni és minősíteni. Amennyiben a vizsgázó a gyakorlati vizsgarészt szóbeli vizsgarésszel pótolja, a törzslapján, az érettségi bizonyítványában, tanúsítványában ezt a tényt – záradék formájában – fel kell tüntetni.⁵

Ha a vizsgázónak a 6. § (7) bekezdése vagy az e rendelet 24. § (4) bekezdés b) pontja, illetve 31. § (5) bekezdései alapján engedélyezték, hogy az írásbeli vagy a gyakorlati vizsgarész helyett szóbeli vizsgát tegyen, és a vizsga írásbeli vagy gyakorlati és szóbeli vizsgarészekből áll, két vizsgatételt kell húznia és kifejtenie. A felkészüléshez és a tétel kifejtéséhez rendelkezésre álló időt tételenként kell számítani. A vizsgázó kérésére a második tétel kihúzása előtt legalább tíz perc pihenőidőt kell adni. A vizsgázó a pihenőidő alatt a vizsgatermet nem hagyhatja el. **Amennyiben a vizsgázó a gyakorlati vizsgarészt szóbeli vizsgarésszel pótolja, a törzslapján, az érettségi bizonyítványában, tanúsítványában ezt a tényt – záradék formájában – fel kell tüntetni.**

Fontos, hogy a felsőoktatási felvételi eljárásról szóló 423/2012. (XII. 29.) Korm. rendelet 17. § (9) bekezdése szerint nem számítható érettségi pont az érettségi vizsgatárgy százalékos eredményéből, amennyiben a vizsgázó a gyakorlati vizsgarészt szóbeli vizsgarésszel pótolta, és az érettségi bizonyítványt, illetve a tanúsítványt a vizsgaszabályzat 37. § (3) bekezdése alapján ennek megfelelően záradékkal látták el. A fentiek szerint tehát amennyiben a vizsgázó valamely vizsgatárgy gyakorlati vizsgarészét nem teljesíti, úgy a felsőoktatási felvételi eljárás során az érettségi vizsgatárgy százalékos eredményéből számára érettségi pontot nem állapítanak meg, vagyis ezzel az eredménnyel olyan szakra nem tud felvételizni, ahol az adott vizsgatárgy vizsgaeredménye felvételi követelmény.

Másik vizsgatárgy választása (kötelező vizsgatárgy kiváltása)

A vizsgázónak az érettségi bizonyítvány kiállításához a kötelező vizsgatárgyakból sikeres érettségi vizsgát kell tennie, vagy ha valamely kötelező vizsgatárgyból erre – szakértői bizottság véleménye alapján – nem képes, úgy a kötelező vizsgatárgy vizsgája helyett egy másik vizsgatárgyból kell sikeresen levizsgáznia. **Az iskola pedagógiai programja/szakmai programja határozza meg** azon választható érettségi vizsgatárgyak megnevezését, amelyekből a középiskola tanulóinak közép- vagy emelt szintű érettségi vizsgára való felkészítését az iskola kötelezően vállalja, továbbá annak meghatározását, **hogy a tanulók milyen helyi tantervi követelmények teljesítése mellett melyik választható érettségi vizsgatárgyból tehetnek érettségi vizsgát**. Azaz elvállalja azon vizsgatárgyak köre, amelyekből az intézmény a közép- vagy emelt szintű érettségi vizsgára való felkészítést vállalja, és azon vizsgatárgyak köre, amelyekből ugyan az érettségi vizsgára történő felkészítést az intézmény nem vállalja, de meghatározott helyi tantervi követelmények teljesítése mellett lehetővé teszi a tanulók számára az érettségi vizsgára történő jelentkezést.

A fentiek alapján amennyiben a vizsgázót valamely kötelező vizsgatárgy vizsgája alól felmentették, úgy az iskola pedagógiai programjában meghatározott választható vizsgatárgyak közül döntheti el, hogy mely vizsgatárgyból tesz vizsgát. A választás tehát arra vonatkozik, hogy a vizsgázó döntheti el, hogy például matematika vizsgatárgy helyett – az intézményi pedagógiai programja/szakmai programja szerint választható vizsgatárgyak közül – melyik másik vizsgatárgyból vizsgázik.

A vizsgaszabályzat 12. § (1) bekezdése értelmében „*érettségi vizsga a tanulói jogviszony keretében, az érettségi bizonyítvány megszerzése előtt abból a vizsgatárgyból tehető, amelynek a helyi tantervben a jelentkező számára az adott tantárgyra vonatkozóan meghatározott követelményeit az érettségi vizsgára jelentkező teljesítette, tudását osztályzattal értékelték, és ezt bizonyítvánnyal igazolni tudja*”. Amennyiben tehát a tanulót valamely vizsgatárgyból történő jelentkezéshez szükséges valamely tantárgyból/tantárgyrészből valamely évfolyamon felmentették az értékelés és minősítés alól a tanulmányai során, úgy ebből a tantárgyból a mentesség jelentheti az adott tantárgyra vonatkozóan meghatározott követelmények teljesítését. Természetesen a vizsgatárgyból történő jelentkezéshez szükséges többi tantárgyból teljesítenie kell a meghatározott követelményeket. Ha a tanuló egy vagy több évfolyamon fel volt mentve az adott tantárgy/tantárgyrész tanulása alól, de a tanulmányai befejezését megelőzően ez a mentesség megszűnik, a felmentett évfolyamokból nem kell megszereznie az osztályzatokat, a felmentés az értékelési kötelezettség alól felmentést jelentett, ezért csak a „hátralévő” évfolyamokon kell megszereznie az előírt osztályzatokat.

Időhosszabbítás

A vizsgázó részére – a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján – kérelmére biztosítani kell a hosszabb felkészülési időt. A vizsgaszabályzat 20. § (7) a) pontja alapján az időhosszabbítás mértékéről – amely az írásbeli vizsgán nem haladhatja meg a 60 percet – a szakvélemény alapján a vizsgát szervező intézmény igazgatója dönt. Amennyiben az írásbeli vizsgarész több feladatlap megoldásából áll (pl. mindkét szinten az élő idegen nyelv, emelt szinten a történelem vizsgatárgy), a többletidő megosztásának módját is rögzíteni kell a határozatban.

⁵ vizsgaszabályzat 31. § (5)

A szóbeli vizsga esetén a vizsgaszabályzat 35. § (2) bekezdése szerint minden vizsgázónak – az élő idegen nyelv kivételével – vizsgatárgyanként harminc perc gondolkodási időt kell biztosítani a felkészülésre. A felkészülési időt szakértői vélemény alapján akár közép, akár emelt szintű vizsga esetén legfeljebb húsz perccel lehet megnövelni.

A szóbeli vizsgán a feleltetés időtartama mindkét vizsgaszint esetén legfeljebb tíz perccel növelhető.⁶

Segédeszköz használata

A vizsgaszabályzat 20. § (7) bekezdése szerint az érettségi vizsgán a vizsgázó számára lehetővé kell tenni, hogy a szakértői bizottság szakvéleményében előírt, illetve az iskolai tanulmányok során alkalmazott segédeszközt (pl. számítógép, írógép) használhassa. Ha szakértői vélemény alapján engedélyezhető a számítógéphasználat, ez esetben a vizsgázó a megoldásokat a számítógép segítségével rögzíti (mert pl. mozgássérült, és másképpen nem képes írásbeli munka elkészítésére). Természetesen ez esetben sem lehetséges a számítógépen semmiféle meg nem engedett segédeszköz használata pl. helyesírás ellenőrző program).

Ha engedélyezték a számítógép használatát, a vizsga előtt ellenőrizni kell, hogy a vizsgázó által használt eszköz ne kapcsolódjon semmilyen hálózathoz, ne legyen rajta internetkapcsolat, illetve semmilyen olyan dokumentum, amely a vizsgázót jogtalan előnyhöz juttatja. A számítógépre a vizsgaszervező intézménynek előzetesen fel kell töltenie a vizsgán használható segédeszközöket (valamennyi, más vizsgázók számára előkészített szöveggyűjtemény, kötet vagy internetes oldal, atlasz pdf-ben lementett változata) letöltött pdf verzióban, amelyet a vizsgázó (látássérült vizsgázó a felolvasó programjával) igénybe vehet. A vizsgázónak lehetősége van válaszai egy részét számítógépen (pl. egy üres word dokumentumban), más részeit (pl. a rajzokat, vagy a feleletválasztós feladatokat) a feladatlapon megadni, aki így a számítógépen történő válaszadás és a feladatlapok vizuális megjelenésének előnyeit is ki tudja használni.

Számítógép használatának engedélyezésekor az érintett vizsgatárgy vizsgaleírására figyelemmel dönteni kell az esetleges további értékelési szempontok alóli mentesítésről (pl. írásképp).

Szóbeli vizsgán a tétel kihúzása után a vizsgabizottság egy tagja felmásolhatja a vizsgázó által kihúzott tételt tartalmazó word, vagy pdf fájlt a vizsgázó számítógépére. A felkészülési időben a vizsgázó a számítógéppel jegyzeteket készíthet, amelyeket a felelet során – hasonlóan a többi vizsgázóhoz – használhat. Amennyiben a tételhez olyan kép, ábra tartozik, amelyet a látássérült vizsgázó felolvasó programja nem tud értelmezni, akkor a vizsgázó kérésére a vizsgabizottság egy tagja szóban mondja el az ábra, kép tartalmát a vizsgázónak. A felelet elhangzása után a vizsgázó által készített jegyzetet ki kell nyomtatni és a többi vizsgázó jegyzeteivel megegyező módon kell kezelni.

Vizsgaszervezési szempontból -a többi vizsgázó érdekeit is szem előtt tartandó – megfontolandó az írásbeli vizsgát számítógép/laptop segítségével teljesítő vizsgázó külön teremben történő elhelyezése, mivel a számítógép használata a többi vizsgázót zavarhatja a koncentrációban.

A vizsgázónak lehetősége van a hallott szöveg értése vizsgarésznél az érzékelést segítő **fül- vagy fejhallgató használatára**, amennyiben a használat csak arra terjed ki, hogy a vizsgázó a hivatalosan kiadott szöveget a vizsgaleírásban meghatározott időt nem túllépve meghallgassa. A fül- vagy fejhallgató használata önmagában nem érinti a vizsgakövetelményeket, hiszen ez esetben csak annyi történik, hogy a hang lejátszására szolgáló eszközként a vizsgázó egy másik eszközt használ. Ugyanakkor a vizsgaszervezés szempontjából külön feladatot igényel (külön terem, külön lejátszó eszköz, külön felügyelet), így a vizsgázónak kérelmeznie kell az eszköz használatát a vizsgajelentkezést fogadó intézmény igazgatójától, aki a kérelem elfogadásáról határozatot hoz. Javasolt annak vizsgálata is, hogy a készülék más – esetleg a vizsgázó számára meg nem engedett segítség nyújtását lehetővé tevő – eszközökhöz egyidejűleg ne legyen csatlakoztatható.

Hallássérült vizsgázó esetén – a szakértői véleményben foglaltakhoz igazodva – célszerű lehet akár a fül- vagy fejhallgató használata mellett a vizsgázó külön teremben történő elhelyezése is az írásbeli vizsga során.

A vizsgázó számára a vizsgaszabályzat 20. § (7) e) pontja alapján biztosított digitalizált szótár – a képernyőolvasó programhoz hasonlóan – a korlátozott érzékelés helyettesítését szolgálja, a nyomtatott szótár felolvasó eszközének tekinthető, amennyiben a felolvasáson kívül nem tartalmaz egyéb, a feladatok megoldását megkönnyítő funkciókat (pl. kifejezések fordítása, szinonima keresés). Az adott digitalizált szótár, mint vizsgán alkalmazandó segédeszköz ellenőrzése a vizsgaszervező feladata.

Külön említést érdemelnek a vizsgázó érzékelését segítő eszközök, mint a hallókészülék, a vakok felolvasó programja vagy a szemüveg. A felsorolt, valamint más hasonló célzatú eszközöket amennyiben a vizsgázó korábban, középiskolai tanulmányai alatt is rendszeresen használta, az érettségi vizsgán használatukat nem kell külön kérelmeznie.

Jelnyelvi tolmács, segítséget nyújtó személy

A vizsgaszabályzat 20. § (7) f) pontja értelmében „*kommunikációs segítséget nyújtó segítő személy (felolvasó) alkalmazható a vizsgán azzal a feltétellel, hogy vizsga értékelésének alapjául szolgáló tevékenységet a vizsgázó helyett nem végezhet el*”. Általánosságban a segítő személy tevékenysége semmiféle tartalmi segítségnyújtásra nem terjedhet ki. Külön kihangsúlyozandó, hogy **a vizsgaszabályzatban felsorolt lehetőségek egyikébe sem érthető bele segítő személy aktív jelenléte (például a feladatok értelmezése), mivel a szövegek feldolgozása is a vizsgázó feladata**. Túlmutat a vizsgaszabályzat szabályain az az eset is, ha például a vizsgázó szóbeli vizsgáján a segítő személy a vizsgázó számára felolvassa

⁶ vizsgaszabályzat 37. § (1) bek. a) pont

a feldolgozandó szöveget, hiszen ebben az esetben a felolvasó segítő személy metakommunikációja akaratlanul befolyásolhatja a feladat értelmezését és így veszélyeztetheti a vizsga objektivitását.

Emelt szintű élő idegen nyelvek: érettségi és nyelvvizsga-egyenértékűség

Külön figyelmet kell fordítani **az emelt szintű élő idegen nyelvek** esetében a mentességekkel kapcsolatos döntések meghozatalára. A vizsgaszabályzat 45. § (5) bekezdése értelmében, ha a vizsgázó az idegen nyelvből az emelt szintű érettségi vizsgát a 6. § (7) bekezdésében megfogalmazott jogával élve tette le (ez a mentességre utal), és megfelel a (4) bekezdés a), b) pontjában foglalt további feltételeknek (ez a százalékos eredményekre utal)

- a) ha teljesítette a szóbeli vizsga részeit, valamint élő idegen nyelvből **a hallott szöveg értése** vizsgarészt, érettségi bizonyítványa, tanúsítványa a megfelelő fokozatú **szóbeli** típusú, államilag elismert nyelvvizsga-bizonyítvánnyal egyenértékű okiratnak minősül;
- b) ha teljesítette élő idegen nyelvből az olvasott szöveg értése, az íráskészség és a nyelvhelyesség vizsgarészeket, illetve latin nyelvből az írásbeli vizsgarészt, érettségi bizonyítványa, tanúsítványa a megfelelő fokozatú **írásbeli** típusú, államilag elismert nyelvvizsga-bizonyítvánnyal egyenértékű okiratnak minősül.

A fentiek szerint kizárólag a szóbeli vizsgarész teljesítésével nem szerezhető nyelvvizsga-bizonyítvánnyal egyenértékű okirat! A vizsgaszabályzat. 45. § (4) – (5) bekezdése, valamint az 54. § (1) – (5) bekezdése 2019. november 29-étől módosult⁷. A módosítás kivezette a vizsgaszabályzatból azt a részletszabályt, hogy a nyelvvizsga-egyenértékű dokumentum megszerzéséhez a részletes követelményekben meghatározott módon kell teljesíteni a vizsgát, ugyanakkor változatlan maradt az a részletszabály, hogy a nyelvvizsga-egyenértékűséghez az adott foknak és típusnak megfelelően a vizsgaszabályzatban meghatározott valamennyi vizsgarészt teljesíteni kell. Az említett részletszabály kivezetése teszi lehetővé azt, hogy azon vizsgázók, akik a szakértői vélemény alapján igazgatói határozattal megállapított speciális körülmények mellett – pl. időhosszabbítással, vagy az értékelési rendszer egy részlete alóli mentességgel (pl. helyesírás értékelése alóli mentesség) –, a vizsgaszabályzatban előírt vizsgaeredménnyel teljesítik az emelt szintű idegen nyelv vizsgát, annak előírt vizsgarészeit, nyelvvizsga-bizonyítvánnyal egyenértékű dokumentumot szerezzenek.

Látássérült vizsgázók

A látássérült vizsgázók számára – a vizsgaszabályzat által előírt igazgatói határozat alapján – jelentkezéskor speciális adaptált feladatlapot lehet igényelni bármely vizsgatárgyból. Amennyiben a vizsgabizottságot működtető intézmény a vizsgázó számára adaptált feladatlapot igényel, úgy ezt az igényt a látássérült vizsgázók számára készített speciális igénybejelentő lapon kell az Oktatási Hivatalnak jeleznie, és a kétszintű érettségi vizsga adminisztrációs rendszerében – a program felhasználói útmutatójában leírtak szerint – rögzítenie.

Adaptált feladatlapot – amelyek valamennyi feladat adaptált változatát tartalmazzák – a következő formátumok valamelyikében lehet igényelni:

Gyengénlátó vizsgázók számára:

- az eredeti feladatlap A3-as nagyításban;
- speciálisan formázott feladatlap: 18 pontos Ariel Black NAGYBETŰS betűtípus használatával, dupla sortávolsággal és háromszoros helyigénnyel a válaszok beírásához A4-es formátumban;
- az eredeti feladatlap pdf formátumban CD-n és az eredeti feladatlap A3-as nagyításban.

A fentiek mellett – amennyiben az iskola igazgatója a segédeszköz (számítógép) használatát engedélyezi a vizsgázónak – vizsgázónak lehetősége van válaszai egy részét számítógépen (pl. egy üres word dokumentumban), más részeit (pl. a rajzokat, vagy a feleletválasztós feladatokat) a feladatlapon megadni, aki így a számítógépen történő válaszadás és a feladatlapok vizuális megjelenésének előnyeit is ki tudja használni.

Vak, illetve aliglátó vizsgázó esetében olyan, txt formátumú, adaptált feladatsor, illetve – központilag összeállított szóbeli tételsor esetén – tétellap, amely a képernyőolvasó program számára minden részletében értelmezhető. Az adaptálást az Oktatási Hivatal végzi el.

A vak, illetve aliglátó vizsgázók számára a korábbi érettségi vizsgaidőszakokban készült, adaptált, a képernyőolvasó program számára minden részletében értelmezhető txt formátumú írásbeli érettségi feladatsorok elérhetők a www.oktatas.hu honlapon a [Köznevelés\Érettségi\Általános tájékoztatás\Az érettségi vizsgán alkalmazható "mentesítések" szabályai](#) linkre kattintva.

Javasolt eljárás a helyesírás értékelése alól mentesített vizsgázók írásbeli dolgozatainak értékelésére magyar nyelv és irodalom, történelem és élő idegen nyelv vizsgatárgyak esetén

A vizsgaszabályzat szerint az írásbeli vizsgadolgozatok értékelése központi javítási-értékelési útmutató alapján történik. Ennek értelmében aszerint és oly mértékben célszerű a helyesírás értékelésére vonatkozó mentességet megadni, ahogy és amilyen mértékben a javítási-értékelési útmutató a helyesírást értékeli.

Ha a vizsgázót az igazgató mentesítette a helyesírás értékelése alól az írásbeli érettségi vizsgán az adott vizsgatárgyból, úgy a vizsgadolgozat javítása során a javasolt eljárás (amivel teljesül a szakértői véleményben javaslatként szereplő, illetve az igazgató által határozatba foglalt mentesség, és a vizsgázót nem éri hátrány) a következő:

⁷ Módosította: 278/2019. (XI. 21.) Korm. rendelet

Magyar nyelv és irodalom

Középszinten

- a javító tanár a javítási-értékelési útmutató alapján kijavítja az I. feladatlapot és a II. feladatlapot;
- mindegyik feladatban jelöli a helyesírási hibákat (annak érdekében, hogy követhető legyen, hogyan érvényesül a mentesség a vizsgadolgozatban);
- rendszeren ekkor következik az a mozzanat, hogy a hibapontok átváltása után az összpontszámból le kell vonni a helyesírási hibák miatt (és a mentességtől függően: az íráskép miatt) levonható vizsgapontokat;
- ám ebben az esetben a helyesírási hibák miatt (és a mentességtől függően: az íráskép miatt) levonható vizsgapontok levonásától el kell tekinteni.

A Szövegértési-nyelvi feladatsor és irodalmi feladatlap, valamint a Műértelmező szövegalkotás: egy mű értelmezése vagy témakifejtő dolgozat/esszé maximális pontszáma nem változik.

Emelt szinten

- a javító tanár a javítási-értékelési útmutató alapján kijavítja a feladatsort;
- mindegyik feladatban jelöli a helyesírási hibákat (annak érdekében, hogy követhető legyen, hogyan érvényesül a mentesség a vizsgadolgozatban)
- rendszeren ekkor következik az a mozzanat, hogy a hibapontok átváltása után az összpontszámból le kell vonni a helyesírási hibák miatt (és a mentességtől függően: az íráskép miatt) levonható vizsgapontokat;
- ám ebben az esetben a helyesírási hibák miatt (és a mentességtől függően: az íráskép miatt) levonható vizsgapontok levonásától el kell tekinteni.

A Szövegértési és nyelv-irodalmi műveltségi feladatsor, valamint a Szövegalkotási feladatok: műértelmező szöveg és reflektáló szöveg maximális pontszáma nem változik.

Történelem

- a javító tanár a javítási-értékelési útmutató alapján kijavítja a vizsgadolgozatot;
- a vizsgaleírás szerint „A személynevek az eredeti helyesírással és magyar helyesírással is elfogadhatók (pl. Martin Luther/Luther Márton, Jelačić/Jellasics).”;
- a vizsgaleírás szerint: „A szöveges feladat megszerkesztettségét, nyelvhelyességét a „kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása” kritérium keretein belül kell értékelni.”;

Középszinten

- az egyszerű, rövid választ igénylő feladatok esetén: amennyiben a személyek, topográfiai adatok és fogalmak neveinek esetében egyértelmű, hogy a pontatlan írás helyesírási és nem szakmai hibának tekinthető, helyes válaszként kell értékelni;
- a javítási-értékelési útmutató a következőképpen rendelkezik: „A szövegalkotás minőségére és a nyelvhelyességre a rövid (K2) és a hosszú esszénél (K3) is 0, 1 vagy 2 pont adható”;
- a fentiek értelmében a szöveges, kifejtendő feladatok értékelésénél középszinten a javítási-értékelési útmutatóban a „Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása” kritériumnál a szöveges feladat megszerkesztettségét, nyelvhelyességét figyelmen kívül hagyva a rövid feladat megszerezhető összpontszáma/vizsgapontja 2 ponttal csökken (17 helyett 15), a hosszú feladat megszerezhető összpontszáma/vizsgapontja 2 ponttal csökken (33 helyett 31);
- tehát az írásbeli vizsgarészen belül a II. Szöveges, kifejtendő feladatokra összesen 50 pont helyett 46 adható.

Emelt szinten

- a javítási-értékelési útmutató a következőképpen rendelkezik: „A szövegalkotás minőségére és a nyelvhelyességre a rövid (K2) és a hosszú, illetve a komplex esszénél (K3) is 0, 1 vagy 2 pont adható”;
- a fentiek értelmében a szöveges, kifejtendő feladatok értékelésénél emelt szinten a javítási-értékelési útmutatóban a „Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása” kritériumnál a szöveges feladat megszerkesztettségét, nyelvhelyességét figyelmen kívül hagyva a rövid feladat megszerezhető összpontszáma 2 ponttal csökken (20 helyett 18), így a megszerezhető vizsgapont 10 helyett 9, a hosszú feladat megszerezhető összpontszáma 2 ponttal csökken (36 helyett 34), így a megszerezhető vizsgapont 18 helyett 17, a komplex feladat megszerezhető összpontszáma 2 ponttal csökken (44 helyett 42), így a megszerezhető vizsgapont 22 helyett 21; tehát az írásbeli vizsgarészen belül a II. Szöveges, kifejtendő feladatokra összesen 50 pont helyett 47 adható.

Élő idegen nyelv

Az idegen nyelvi írásbeli vizsgán csak a II. Nyelvhelyesség és a IV. Íráskészség füzeteknél kell a helyesírást figyelembe venni. Azonban ezeknél a feladatsoroknál is csak az egyik rész szempont a többi mellett a helyesírási, pontozási a nyelvhelyességi illetve a nyelvtani értékeléshez kapcsolódik.

Mindkét szinten:

- a javító tanár a javítási-értékelési útmutató alapján kijavítja a vizsgadolgozatot;
- annak érdekében, hogy követhető legyen, hogyan érvényesül a mentesség az írásbeli dolgozatban, mindegyik feladatban a javító tanár jelöli a helyesírási hibákat;
- amennyiben egyértelmű, hogy a pontatlan írás helyesírási, és nem szakmai hibának tekinthető –ezeket a hibákat a javító tanár az értékelésnél (pontozásnál) a *Nyelvhelyesség* és az *Íráskészség* füzetben sem veszi figyelembe;
- abban az esetben, amikor a hiba nem tekinthető egyszerű helyesírási hibának, a válasz nem fogadható el;
- a vizsgadolgozatra adható maximális pontszám nem változik.

Felhívjuk a figyelmüket, hogy a mentességek esetében **a döntés joga és felelőssége az érettségi jelentkezést fogadó intézmény igazgatójává. Az Oktatási Hivatalnak nincs hatásköre az ügyben.**

A tájékoztatót készítette: Köznevelési Programok Főosztálya

Szerkesztés lezárva: 2026.01.12.